



PERE FRADERA

**"MAL DU PAYS"**

PERE FRADERA

# "MAL DU PAYS"

Del 28 de febrer al 6 d'abril de 2003  
Sales d'exposicions de Can Palauet



Ajuntament de Mataró  
Patronat Municipal  
de Cultura

## REDESCOBRIR LA TRADICIÓ AMB ULLS DEL SEGLE XXI

*Als meus pares*  
P.F.

No pinta mai del natural, no és paisatgista, és ben lluny de l'impressionisme, però el seu entorn és present en la seva obra. Aquest entorn, amb la seva història acumulada, i amb interrogants de futur sacseja l'artista i el mena a una reflexió que expressa plàsticament.

Pere Fradera és un home de l'expressió plàstica que des de sempre s'ha manifestat mitjançant aquest ampli, ric i heterogeni llenguatge. Fradera, a més, és un pedagog d'aquesta expressió plàstica. Des de fa molts anys s'enfronta cada dia al repte, difícil, però engrescador, de "fer aprendre a mirar" als seus alumnes. Només (només?) això: fer aprendre a mirar, obrir-los els ulls. És a dir, despertar les aptituds individuals dels joves per tal que cadascú pugui triar el seu camí.

De ben segur, immers de ple en aquesta labor, s'ha limitat a si mateix i ha fet passar pel davant la transmissió del seu sentir i del seu coneixement via docent, abans que mitjançant la manifestació plàstica pròpia.

Paral·lelament, la seva dedicació al disseny gràfic, tot i ser una de les moltes vies possibles de llenguatge plàstic de la seva rica personalitat, ha contribuït també a ocultar l'altra vessant que darrerament comença a afilar en exposicions com aquesta.

El Fradera artista, pintor o escultor, tant se val, finalment ha decidit fer-se veure, superant l'estat latent en què fins ara romanía. No és gens estrany que això es produeixi en un moment vital determinat, en què la maduresa que aporta una trajectòria ja ben consolidada, permet decidir i fer-ne balanç, triar i reconsiderar, fins iniciar una nova via.

La memòria d'un temps, no excessivament llunyà, però si prou significatiu en la vida personal –de la infantesa a l'adolescència–, tan diferent al món d'avui, el record d'uns indrets i un entorn natural de gran qualitat, contrasta amb la globalitat quotidiana, cada cop més confusa, de la qual pot prendre'n consciència tornant als orígens. Són aquests els que permeten la reflexió que contribueix al diàleg amb l'actualitat. I Fradera

que suma així "el vell" i "el nou", ho fa mitjançant unes obres pictòriques que, no només mostren el seu coneixement de les més diverses tècniques com correspon a un artista complet, sinó la seva essència pictòrica, la seva mirada, la seva manera personal de ser-ne.

La mirada és oberta i reflexiva, però la plasmació pot arribar a ser molt condensada. L'evocació del blau brillant d'un cel estiuenc, el verd intens d'unes oliveres, el gris cendrós d'un mar enfurismat, apareixen damunt la tela a manera de gran catifa cromàtica que treballa amb la disciplina que exigeix la tècnica del pintor a l'oli tradicional, tot i que obliga la figuració.

Mitjançant la pintura a l'oli, no m'agradaria dir la "pintura-pintura", però en tot cas el terme potser ajuda a entendre el fet, Fradera és fidel al seu impuls més íntim i ens delecta amb el seu repertori cromàtic a manera de petita i ben retallada finestra del mar, del cel, del camp... dels estius a Roses.

Fa servir l'oli perquè com els grans pintors des del segle XV sap que és la millor tècnica "per fer color", per la gran possibilitat d'aconseguir matisos i transparències. Tanmateix, també conrea el guaix i l'aquarel·la i tot plegat li permet de contrastar les seves sensacions sobre diversos suports i amb distints procediments.

D'aquesta manera, Fradera fa una reivindicació explícita del fet de pintar, del pinzell i la tela, dels tubs de l'oli i del cavallet. Alhora, també sap traduir el seu missatge a través d'altres vies. Com un naturalista antic aplega bocins de records de les platges de Roses, no de qualsevol manera, sinó sistemàticament, fent inventari de tipus i formes, establint taxonomies, car cada element remet a un record diferent. "Mal du pays" és el títol del conjunt que traspua la nostàlgia de l'artista que així atrapa la memòria d'un temps i d'un viure que ja no és possible de recobrar car entre tots l'hem ben esborrat.

Tanmateix, la reflexió del passat no exclou la del futur. Fradera es manifesta ara tridimensionalment, ben diferent del pintor-pintor, més pròxim potser a la seva línia gràfica i expressiva. Una realitat que espanta, de fet, provoca un estat d'alerta que sacseja l'artista com també els receptors de la seva obra. No són dos artistes, ni dos homes, naturalment, sinó dues vies d'expressió d'un mateix sentir i viure. Ara bé, es detecta que Fradera progressivament s'allunya –o si més no comparteix– de la via més tridimensional o fins i tot bidimensional, però d'ordre més gràfic i testimonial, per endinsar-se en un món més serè i més madur, que li permet valorar fins i tot l'entorn més pròxim i senzill i mostrar-se més enllà de paràmetres establerts i fins i tot inconscientment assumits.

En línies generals podem afirmar que fins al segle XIX l'art va ser fonamentalment "utilitari" i després va assolir un caràcter autònom per sotmetre's a l'inici del segle XX a una gran intel·lectualització a través dels més diversos corrents que el portaren al dadaisme i al surrealisme i després

a les denominades segones avantguardes i l'informalisme, tot plegat en origen ple de contingut ideològic però lluny de l'art que delecta.

El primer *ready-made* de Marcel Duchamp data del 1913, és a dir de fa 90 anys. El trontoll que aquestes contribucions comportaren aleshores fou considerat una aportació cultural. Ara bé, repetit d'una o altra manera fins avui, no és tant o menys enriquidor que la tan denostada pintura figurativa de tradició o impressionista o realista? Tot això per defensar que l'expressió plàstica pot delectar i constituir alhora un motiu de reflexió, i que el camí derivat de l'abstracció, les avantguardes i l'informalisme era un, però no l'únic.

El darrer camí emprès per Fradera –recordem la seva mostra *Fruites del temps* de l'agost del 2002 al Museu Monjo de Vilassar de Mar– ens l'acosta un cop més al desenvolupament de la seva íntima realitat plàstica, singular i pròpia.

Darrerament sembla que es comencen a dir (i valorar) algunes coses pel seu nom. Em refereixo, és clar, al terreny plàstic, on alguns crítics i historiadors, més enllà d'imposicions "oficialistes", fins i tot alguns que havien apostat en una línia concreta, ara es manifesten en sentit contrari.

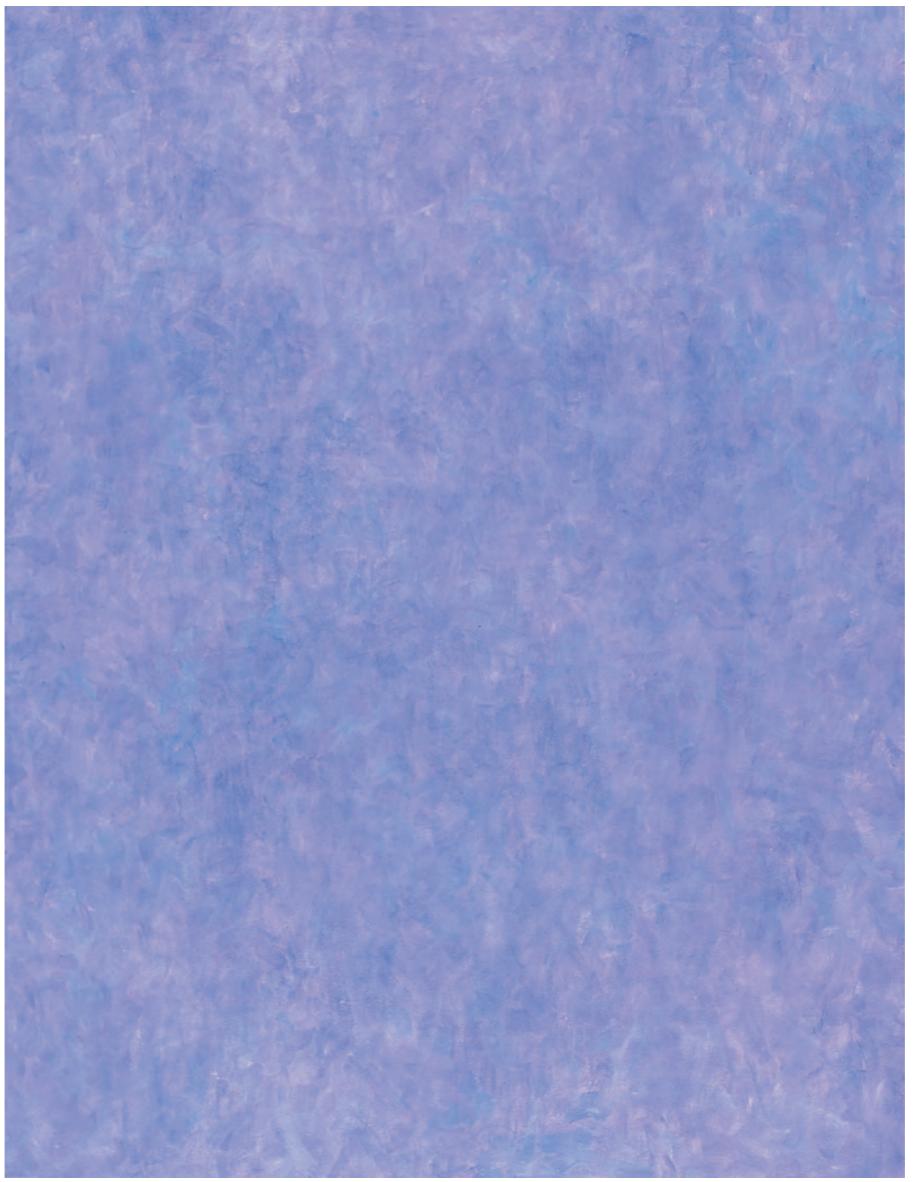
Ja s'endevina a què em refereixo. La legitimació exclusiva d'una manera "de fer art" que seguia unes directrius internacionals, a què semblava que havien d'adaptar-se tots els artistes que aspiraven a ser comptats en les pàgines dels llibres de la història de l'art del darrer terç del segle XX, avui està en crisi. O més ben dit, comença a reconsiderar-se l'obra de certs artistes que, fidel a si mateixos i immersos en aquesta voràgine global van saber o han sabut expressar-se mitjançant un camí personal, sense prendre model d'allò establert, sense necessitat d'adoptar el traç d'altri.

Un camí que l'art havia assolit naturalment esdevingué una cuirassa imposta que ja al segle XXI ens fa adonar de la personalitat tan escassa de tantes obres de tants artistes que hi restaren sotmesos.

Pere Fradera, com a docent en el món de l'art, ho ha viscut i ha transmès tota aquesta història als seus deixebles, fent-los interrogar i plantejant-los un estat de la qüestió. Com a artista, podem dir que ha arribat a la tradició de la mà de l'avanguarda. L'objectiu d'obrir els ulls aplicat a si mateix l'ha portat a desbrossar el coneixement rebut i a redescobrir la tradició amb una mirada del segle XXI. Aquest és el seu nou repte.

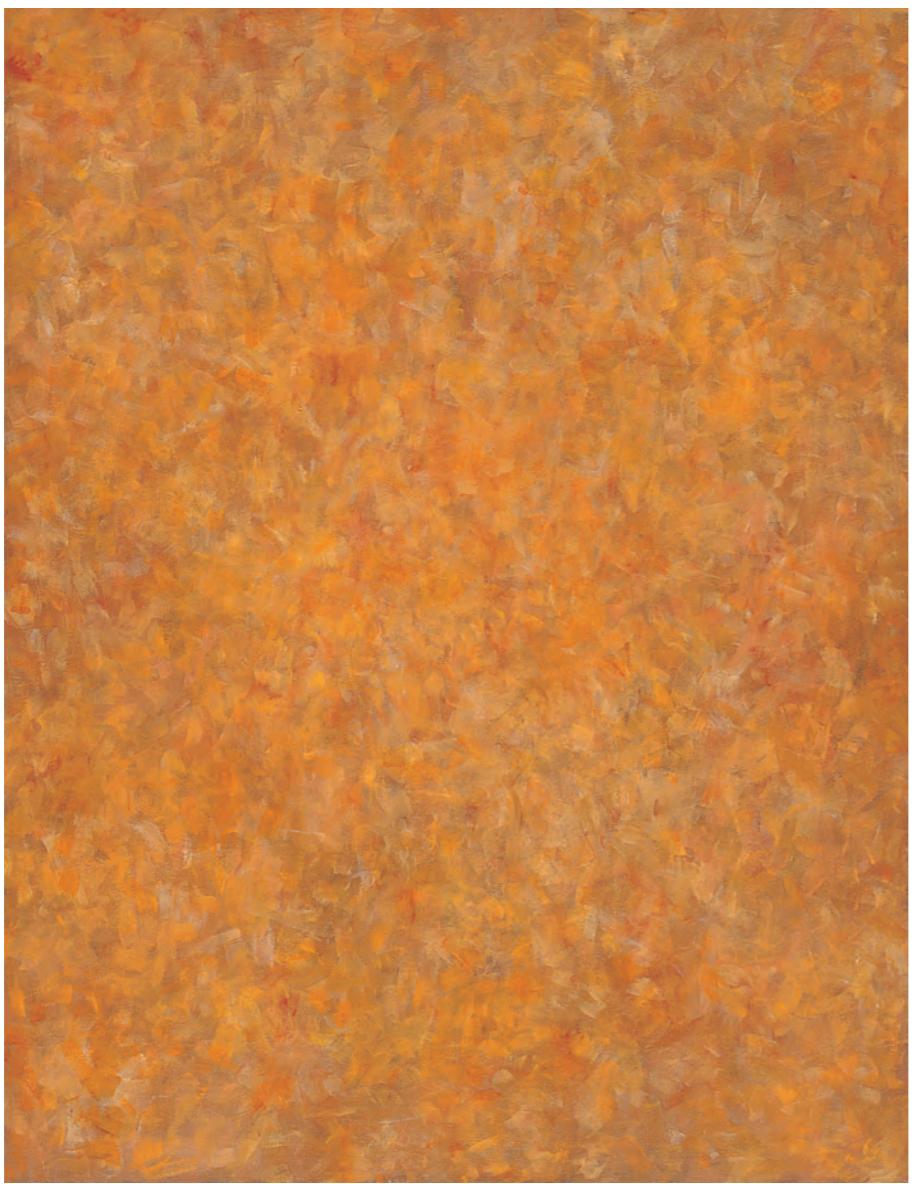
PILAR VÉLEZ

Arenys de Mar, gener del 2003

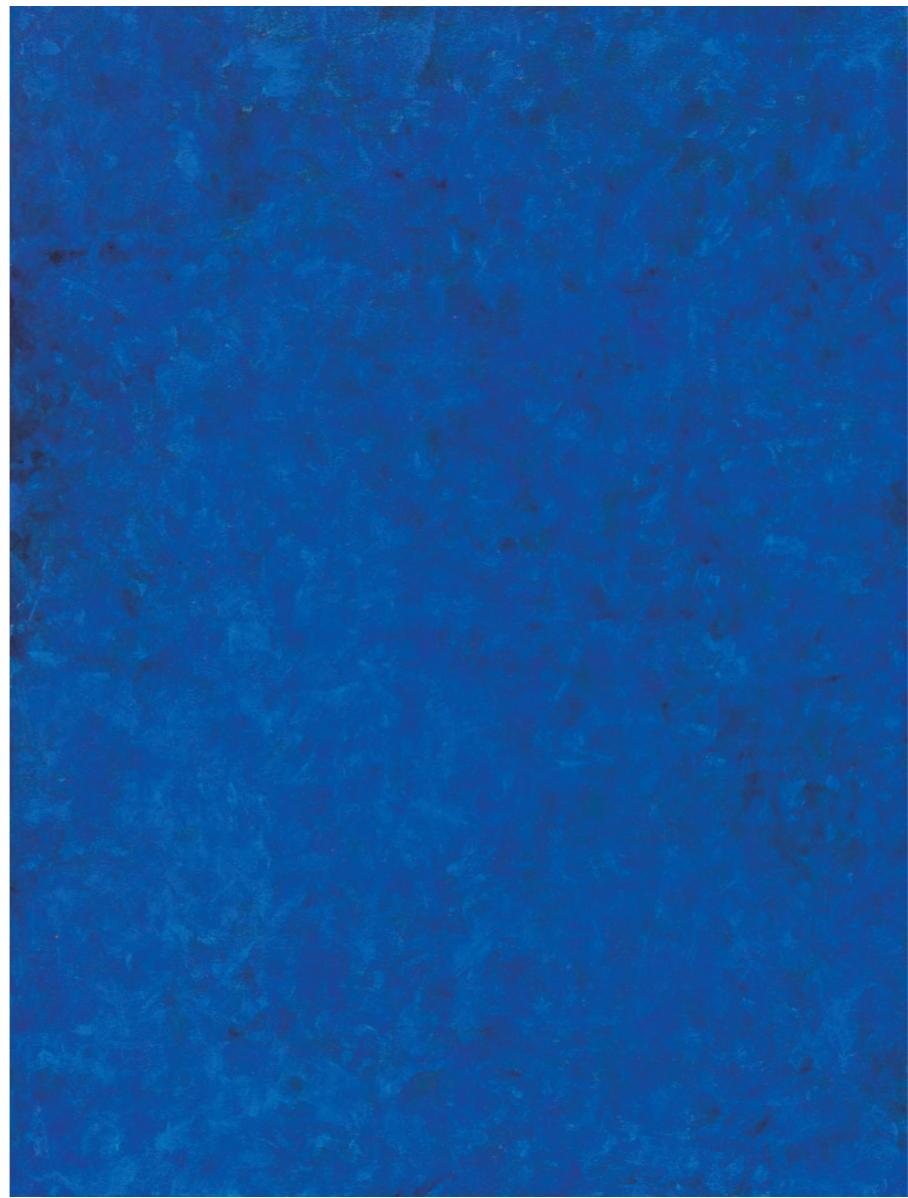


**COLORS DE SETEMBRE**

CEL  
2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



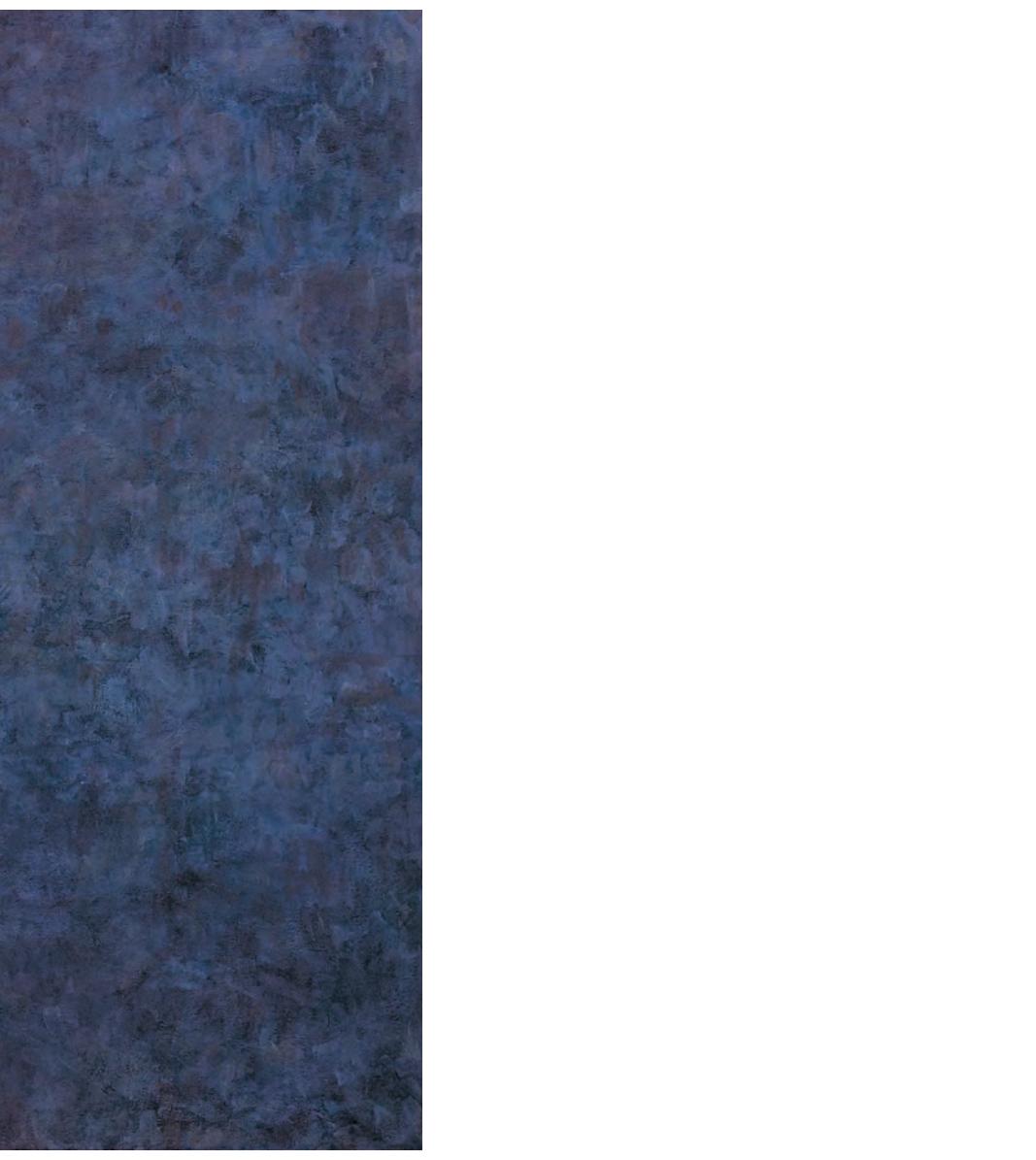
NORFEU AL CAPVESPRE  
2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



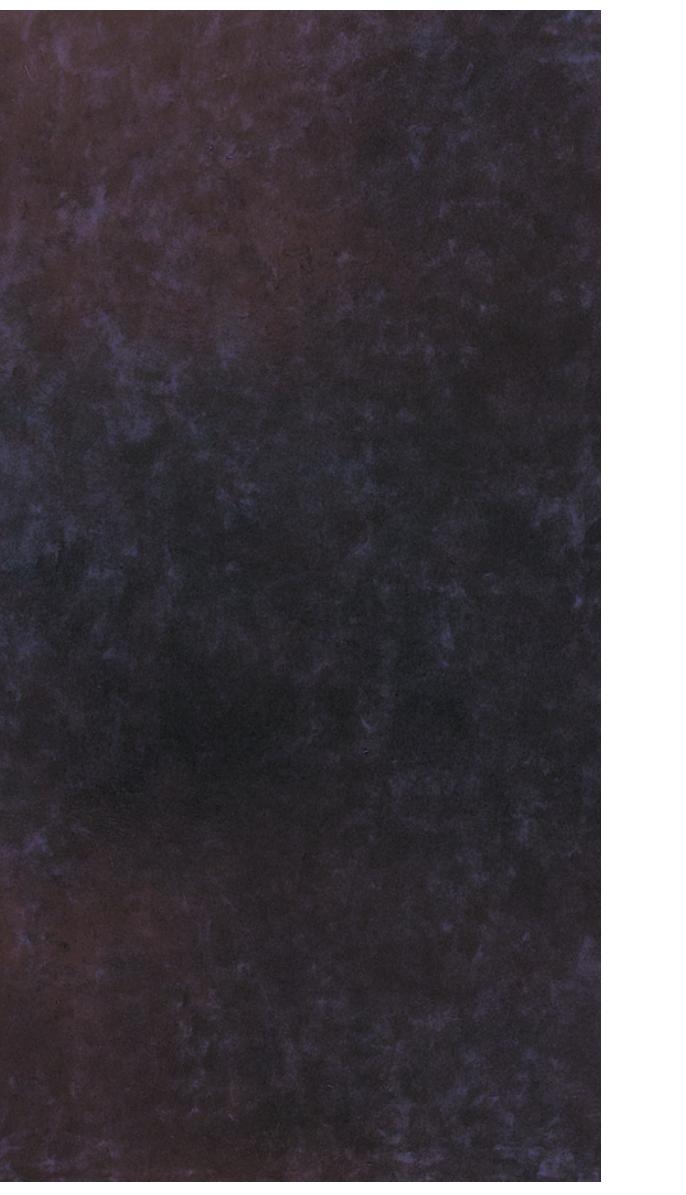
MAR  
2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



**OLIVAR**  
2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



**MAR (DIA NÜVOL)**  
2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



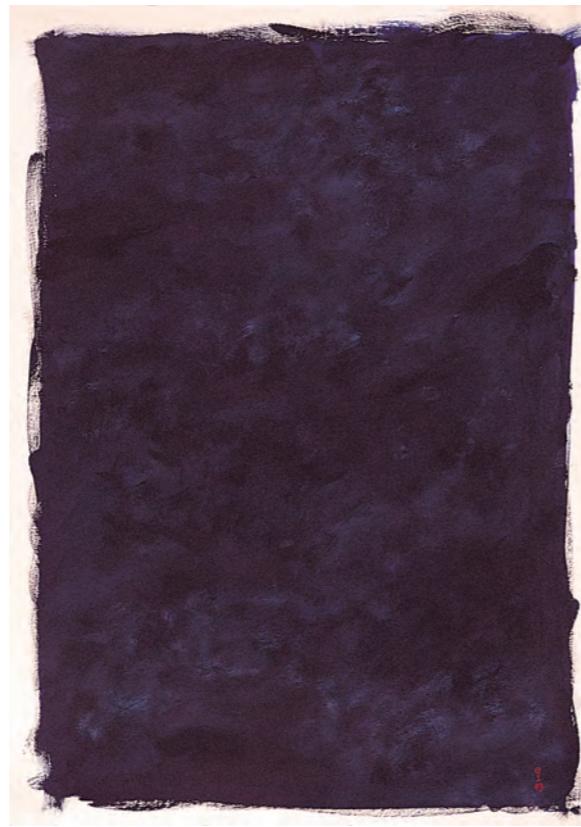
**CELÍSTIA**  
2003  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



**RAÎM**  
2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



RAÍM  
2002  
Guaix sobre paper  
70 x 50 cm.



CELÍSTIA  
2003  
Guaix sobre paper  
70 x 50 cm.



CEL  
2002  
Guaix sobre paper  
70 x 50 cm.



MAR (DIA NÚVOL)  
2002  
Guaix sobre paper  
70 x 50 cm.



"MAL DU PAYS"

2003

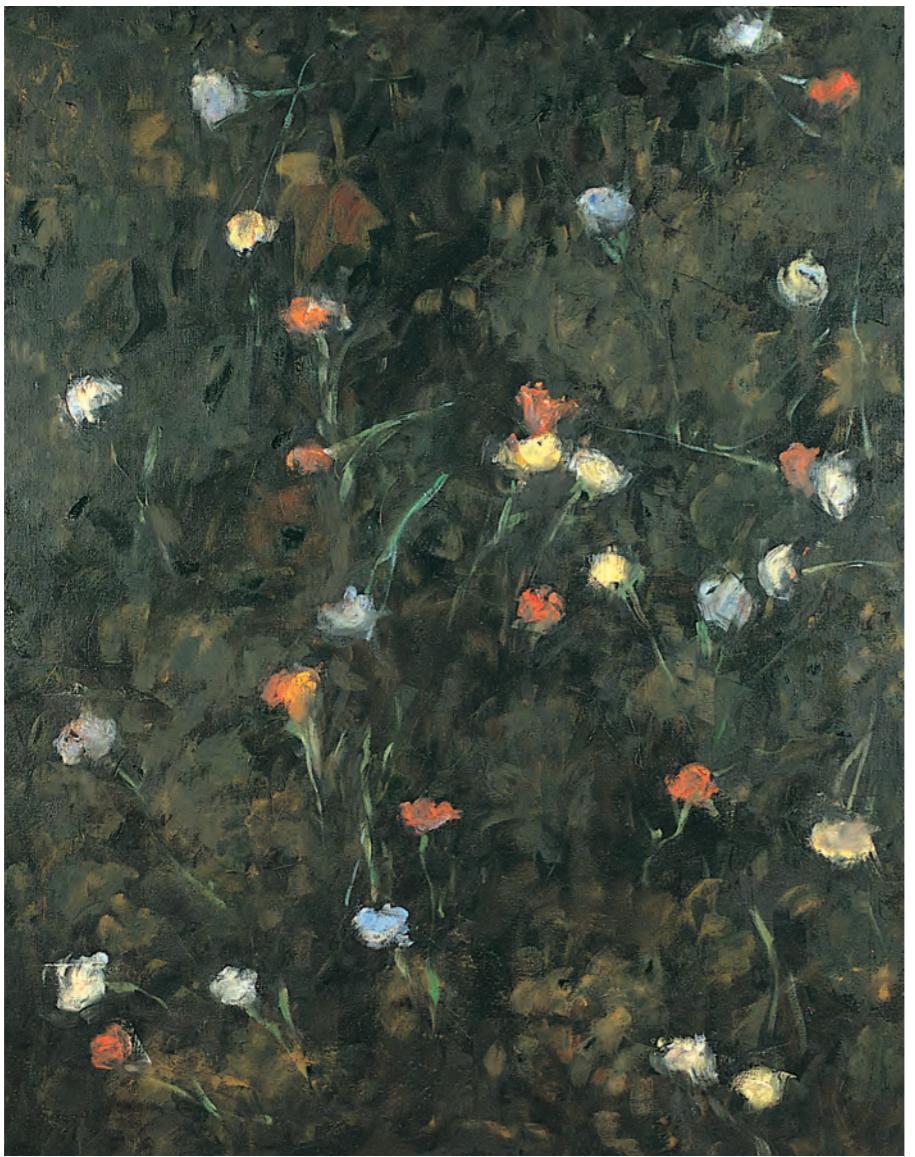
Instal·lació. Fustes, pots de vidre, pedres i sorra  
220 x 340 x 65 cm.



ELS FETS PREDISPENSANTS

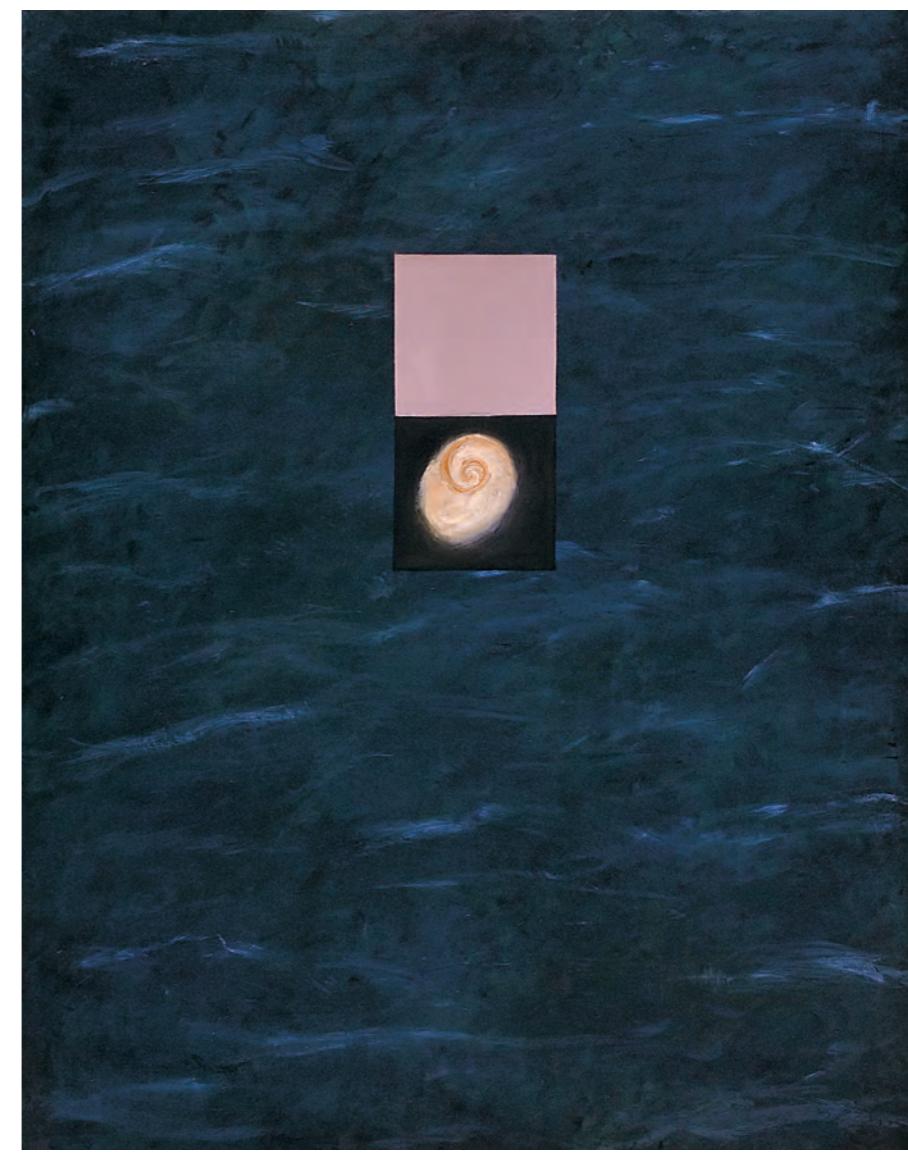
2002

Guaix i impressió sobre paper  
61 x 42 cm.



"APRENDIENDO URBANIDAD A BOFETADAS"

2001  
A Gregorio Morán  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



"ON THE SEA"

2002  
Oli sobre tela  
116 x 89 cm.



**ESPARTATS**

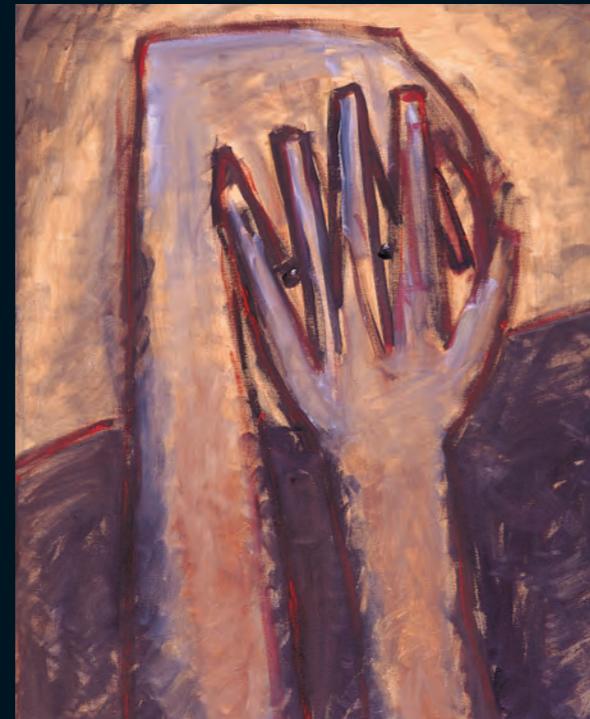
2003

Técnica mixta sobre fusta  
122 x 244 cm.



**ESPANTAT III**

2002  
Oli sobre tela  
61 x 50 cm.



**ESPANTAT II**

2002  
Oli sobre tela  
61 x 50 cm.



**ESPANTAT I**

2002  
Guaix i collage sobre cartró  
61 x 50 cm.



**ESPANTAT VI**

2003  
Oli sobre tela  
61 x 50 cm.

## PERE FRADERA

Mataró, 1954.



Des de l'any 1979 treballa com a dissenyador gràfic amb estudi propi.

És professor a l'Escola Massana.

### Exposicions

1998. Feina feta

Sala Busquets, Escola Massana. Barcelona

1998. El camí de la vinya

Sala Busquets, Escola Massana. Barcelona

2001. Fruites del temps

Museu Monjo. Vilassar de Mar

2003. "Mal du Pays"

Sales d'exposicions de Can Palauet. Mataró

### VENUS DE NORFEU

2002

Guaix i grafit sobre paper  
23 x 31,5 cm.

No pinta nunca del natural, no es paisajista, está muy lejos del impresionismo, pero su entorno está presente en su obra. Este entorno, con su historia acumulada y lleno de interrogantes de futuro, sacude al artista y lo lleva a una reflexión que expresa plásticamente.

Pere Fradera es un hombre de la expresión plástica que desde siempre se ha manifestado mediante este amplio, rico y heterogéneo lenguaje. Fradera, además, es un pedagogo de esta expresión plástica. Desde hace muchos años se enfrenta cada día al reto, difícil pero entusiasmante, de "hacer aprender a mirar" a sus alumnos. Sólo (sólo?) eso: hacer aprender a mirar, abrirlas los ojos. Es decir, despertar las aptitudes individuales de los jóvenes para que cada uno pueda escoger su camino.

Sin duda, inmerso de lleno en esta labor, se ha limitado a sí mismo y ha dado prioridad a la transmisión de su sentir y de su conocimiento por vía docente, antes que mediante la manifestación plástica propia.

Paralelamente, su dedicación al diseño gráfico, aun siendo una de las muchas vías posibles de lenguaje plástico de su rica personalidad, ha contribuido también a ocultar la otra vertiente que últimamente empieza a aflorar en exposiciones como ésta.

El Fradera artista, pintor o escultor, da igual, finalmente ha decidido manifestarse, superando el estado latente en el que hasta ahora había permanecido. No es extraño que esto se produzca en un momento vital determinado, en el que la madurez que otorga una trayectoria ya bien consolidada permite decidir y hacer balance, seleccionar y reconsiderar, incluso emprender un nuevo camino.

La memoria de un tiempo, no excesivamente lejano pero sí lo suficientemente significativo en la vida personal –de la infancia a la adolescencia–, tan distinto al mundo de hoy, el recuerdo de unos lugares y un entorno natural de gran calidad, contrasta con la globalidad cotidiana, cada vez más confusa, de la cual puede tomar conciencia volviendo a los orígenes. Son estos orígenes los que permiten la reflexión que contribuye al diálogo con la actualidad. Y Fradera que suma así "lo viejo" y "lo nuevo", lo hace mediante unas obras pictóricas que no sólo muestran su conocimiento de las más diversas técnicas como corresponde a un artista completo, sino su esencia pictórica, su mirada, su manera personal de serlo.

La mirada es abierta y reflexiva, pero la plasmación puede llegar a ser muy condensada. La evocación del azul brillante de un cielo veraniego, el verde intenso de unos olivos, el gris ceniza de un mar enfurecido, aparecen sobre el lienzo a la manera de una gran alfombra cromática que elabora con la disciplina que exige la técnica del pintor al óleo tradicional, si bien olvida la figuración.

Mediante la pintura al óleo, no me gustaría decir la "pintura-pintura", pero en todo caso el término quizás ayude a entender el hecho, Fradera es fiel a su impulso más íntimo y nos deleita con su repertorio cromático a la manera de pequeña y bien recortada ventana del mar, del cielo, del campo... de los veranos en Roses.

Utiliza el óleo porque como los grandes pintores desde el siglo xv sabe que es la mejor técnica "para dar color", por la gran posibilidad de conseguir matices y transparencias. Y a pesar de ello, también trabaja el *gouache* y la acuarela y todo ello le permite contrastar sus sensaciones sobre diferentes soportes y con distintos procedimientos. De este modo, Fradera hace una reivindicación explícita del hecho de pintar, del pincel y del lienzo, de los tubos del óleo y del caballete. Al mismo tiempo, sabe también traducir su mensaje a través de otros caminos. Como un naturalista antiguo reúne pedacitos de recuerdos de las playas de Roses, no de cualquier manera, sino sistemáticamente, haciendo inventario de tipos y formas, estableciendo taxonomías, puesto que cada elemento remite a un recuerdo distinto. "*Mal du pays*" es el título del conjunto que rezuma la nostalgia del artista que de este modo plasma la memoria de un tiempo y de un vivir que no es posible recobrar ya que entre todos hemos acabado por borrarlo.

A pesar de ello, la reflexión del pasado no excluye la del futuro. Fradera se manifiesta ahora tridimensionalmente, muy distinto al pintor-pintor, más próximo quizás a su línea gráfica y expresiva. Una

realidad que asusta, de hecho provoca un estado de alerta que sacude tanto al artista como a los receptores de su obra. No son dos artistas, ni dos hombres, naturalmente, sino dos vías de expresión de un mismo sentir y vivir. Ahora bien, se detecta que Fradera progresivamente se aleja –o por lo menos comparte– de la vía más tridimensional o incluso bidimensional, pero de orden más gráfico y testimonial, para adentrarse en un mundo más sereno y más maduro, que le permite valorar incluso el entorno más próximo y sencillo y mostrarse más allá de parámetros establecidos e incluso inconscientemente asumidos.

En líneas generales podemos afirmar que hasta el siglo XIX el arte fue fundamentalmente "utilitario" y después alcanzó un carácter autónomo para someterse a principios del siglo XX a una gran intelectualización a través de las más distintas corrientes que lo llevaron al dadaísmo y al surrealismo y más tarde a las denominadas segundas vanguardias y al informalismo, todo ello lleno en origen de contenido ideológico pero lejos del arte que deleita.

El primer *ready-made* de Marcel Duchamp data de 1913, es decir, de hace noventa años. La convulsión que estas contribuciones comportaron entonces fue considerada una aportación cultural. Ahora bien, repetida de un modo u otro hasta hoy, ¿no es tanto o menos enriquecedor que la tan denostada pintura figurativa de tradición o impresionista o realista? Todo ello para defender que la expresión plástica puede deleitar y constituir a la vez un motivo de reflexión, y que el camino derivado de la abstracción, las vanguardias y el informalismo era uno, aunque no el único.

El camino emprendido por Fradera –recordemos su muestra *Fruites del temps* (*Frutas del tiempo*) de agosto de 2002 en el Museo Monjo de Vilassar de Mar– lo aproxima una vez más al despertar de su íntima realidad plástica, singular y propia.

Últimamente parece que se empiezan a valorar y a decir las cosas por su nombre. Me refiero, claro está, al terreno plástico, donde algunos críticos e historiadores, más allá de imposiciones "oficialistas", incluso algunos que habían apostado por una línea concreta, se manifiestan ahora en sentido contrario.

Ya se puede adivinar a qué me refiero. La legitimación exclusiva de una manera "de hacer arte" que seguía unas directrices internacionales, a la que parecía que tenían que adaptarse todos los artistas que aspiraban a ser contados en las páginas de los libros de la historia del arte del último tercio del siglo XX, está hoy en crisis. O mejor dicho, empieza a reconsiderarse la obra de ciertos artistas que, fieles a sí mismos e inmersos en esta vorágine global supieron o han sabido expresarse mediante un camino personal, sin tomar modelo de lo establecido, sin necesidad de adoptar el trazo ajeno.

Un camino que el arte había alcanzado naturalmente se convirtió en una coraza impuesta que ya en el siglo XXI hace que nos demos cuenta de la personalidad tan escasa de tantas obras de tantos artistas que quedaron sometidos a él.

Pere Fradera, como docente en el mundo del arte, lo ha vivido y ha transmitido toda esta historia a sus discípulos, haciendo que se interroguen y planteándoles un estado de la cuestión. Como artista, podemos decir que ha llegado a la tradición de la mano de la vanguardia. El objetivo de abrir los ojos aplicado a sí mismo le ha llevado a seleccionar el conocimiento recibido y a redescubrir la tradición con una mirada del siglo XXI. Éste es su nuevo reto.

PILAR VÉLEZ

Arenys de Mar, enero de 2003

He never paints natural figures, he is not a landscape artist, he is far from being an impressionist, yet his environment is present in his work. This environment, with its mounting history casting doubts upon the future has jolted the artist and led him toward a reflection which he expresses through art.

Pere Fradera is a man of artistic expression who has always communicated through this broad, rich and heterogeneous language. Fradera is also a pedagogue of this artistic expression. Every day for many years he has faced the difficult, yet engaging, challenge of "teaching his students to observe". Just (just?) this: teaching them how to observe, opening their eyes. Namely, awakening the individual skills of the young so that each can choose his or her own path.

Completely immersed in this work, he has surely limited himself, putting the communication of his feelings and knowledge in the front line through his teaching, before showing it through his own artistic style.

At the same time, his dedication to graphic design, in spite of being one of the many possible skills of artistic communication in his rich personality, has also contributed to concealing the other aspect which has lately begun to appear in exhibitions like this one.

Fradera the artist, painter or sculptor, it does not matter, has finally decided to show himself, overcoming the hidden condition in which he has stayed till now. It is not unusual in the least that this has happened at a specific moment in his lifetime, to which the maturity of his already consolidated professional career has contributed, which has enabled him to decide and to take stock, to pick and choose, until taking a new path.

The memory of a time not too long ago, but a time that was actually quite significant in one's personal life –the one that stretches from childhood to adolescence–, so different from today's world, the memory of certain places and fine quality natural surroundings, contrasts with the increasingly confusing everyday globalisation, which one can become aware of by going back to one's origins. This is what allows a reflection that contributes to conversations linked to present day events. And Fradera, who thus mixes "the old" and "the new", does so by means of a number of pictorial works, which not only prove his knowledge in the most diverse techniques as a all round artist should, but their pictorial essence, his view, his personal way of being so.

The look is overt and reflexive, but the figuration can become quite condensed. The evocation of the bright blue of a summer sky, the deep green of some olive trees, the cinder grey of a raging sea appear on the canvas as if it were a large colourful carpet and works with the discipline which the technique of an oil painter requires in the traditional way, although overlooking the figuration.

Through oil painting, I do not mean "plain painting-painting", but in any case the expression may help us to understand the event, Fradera is loyal to his most intimate impulses and delights us with his colourful repertory in the way that a tiny, well silhouetted window overlooking the sea, overlooking the sky, the countryside... the summers in Roses.

He uses oil just like the great painters have done since the 15th century, which is the best technique "to provide colour" due to the wide possibility of achieving hues and clarity. Indeed, he also makes use of gouache and watercolour and altogether this allows him to contrast his feelings upon several different backgrounds and with different processes. In this way Fradera makes a clear vindication of the skill of painting, of the brush and canvas, the tubes of oil and the easel. At the same time he also knows how to translate his message by means of other ways. Like an ancient naturalist he gathers pieces of recollections of the beaches in Roses, not just any way, but systematically, taking stock of the types and shapes, establishing taxonomies, for each element refers to a different recollection. "*Mal du pays*" is the title of the series which exudes the artist's nostalgia and thus traps the memory of a time and a life that can no longer be brought back, for between us all we have completely erased it.

Indeed, looking back at the past does not exclude the future. Fradera now reveals himself three dimensionally, quite differently from the plain painter-painter, perhaps closer to his graphic and expressive style. A reality that is, in fact, scary, bringing about a state of alert which jolts the artist as well as the observers of his works. These are not two artists, or two men, obviously, but two means of expression of one same feeling and life. Now, one can tell that Fradera is gradually leaving –or perhaps sharing– the more three dimensional or even two dimensional path but in a more graphic and testimonial way, to enter into a more serene and mature world, which even allows him to value the closest and simplest environment and to show himself beyond the established parameters and even those achieved subconsciously.

Generally, it may be stated that up to the 19th century art was basically "utilitarian" and later took on an independent nature to undergo great intellectualisation at the beginning of the 20th century through the most diverse movements that were to lead to dadaism and surrealism and later to the so-called second avant-garde and informal art, altogether, originally brimming with ideological content, but far from the art that delights.

The first ready-made by Marcel Duchamp dates back to 1913, that is 90 years ago. The shock brought by these works was then considered to be a cultural contribution. Now, repeated one way or another up to the present day, are they not just as enriching or more so than the much despised figurative, traditional paintings or impressionist or realist styles? All this has been used to defend the thought that artistic expression can delight and at the same time provide a reason to reflect, and that the road originating from abstract art, the avant-garde and informal art was one, but not the only one.

The latest road taken by Fradera –we should recall his exhibition called *Fruites del temps* in August 2002 at the Museu Monjo in Vilassar de Mar– brings us an unveiling of his intimate, personal and own artistic style again.

Lately it seems that some people are calling some things by their name (and valuing them for their worth). Obviously, I am referring to the field of art, where some critics and historians who are beyond the "unofficial" impositions, even some who had chosen a specific style, now speak in the opposite way.

One can already guess what I am getting at. The exclusive legitimisation of a certain way to "make art" by complying with some international directives, which, it seemed, all aspiring artists had to adapt to so as to be mentioned in the pages of books on the history of art in the last 30 years of the 20th century, is today in crisis. Or to put it more bluntly, the work by some artists is beginning to be reconsidered who, loyal to themselves and immersed in this global whirlpool, were able to or have been able to express themselves by following their own personal style, without basing themselves on an established model, without the need to adopt anybody else's style.

A road that art had achieved naturally became an imposed shell which now, in the 21st century, forces us to adorn ourselves with the superficial personality of so many works by so many artists who have become subjected to it.

Pere Fradera, as a teacher in the world of art, has experienced this and transmitted all these events to his students, making them become inquisitive and presenting them with the conditions of the issue. As an artist it could be said that he has reached tradition by way of the avant-garde style. The aim of opening eyes has been applied to himself and this has led him to clear the dust from the knowledge he has assimilated and rediscover tradition with a view to the 21st century. This is his new challenge.

PILAR VÉLEZ

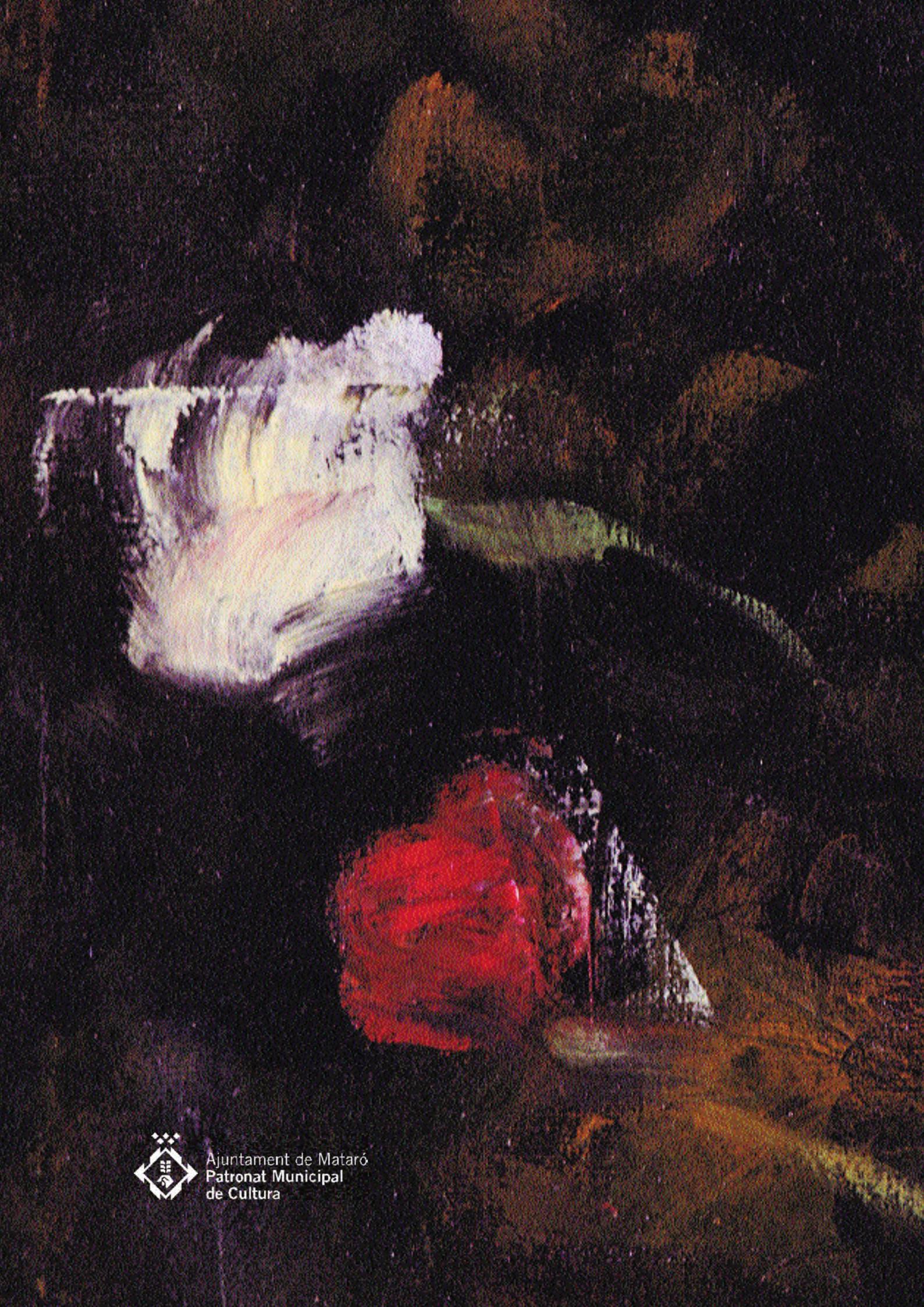
Arenys de Mar, January 2003

**Patronat Municipal de Cultura**  
Sant Josep, 9  
tel. 93 758 23 61 / fax 93 758 23 62  
08302 Mataró (Barcelona) / pmc@ajmataro.es

President: Remigi Herrero García  
Director: Toni Cabré i Masjuan

|                         |   |
|-------------------------|---|
| Edita                   | Patronat Municipal de Cultura de Mataró                     |
| Text                    | Pilar Vélez   |
| Fotografies             | Eusebi Escarpenter  |
| Traduccions             | Sílvia Garriga<br>Raymond Lang                              |
| Disseny gràfic          | Lluïsa Cobos  |
| Fotomecànica            | Colorama  |
| Impressió               | Imgesa  |
| Muntatge de l'exposició | Equip tècnic de Can Palauet<br>Col·laboració de Jaume Simon |

© 2003, Patronat Municipal de Cultura de Mataró  
© dels textos i les fotografies, els autors  
ISBN 84-95127- 74-1  
DL



Ajuntament de Mataró  
Patronat Municipal  
de Cultura